

СТАНОВИЩЕ

на научните трудове, представени по конкурса за заемане на академична длъжност
„доцент“

на Кристияна Симеонова

гл. ас. в Секцията за българска терминология и терминография – Институт за
български език

Кр. Симеонова участва в конкурса за доцент със значителна научна продукция – 34 труда, от които две монографии, едната от които разработена на основата на докторската ѝ дисертация, един речник (в съавторство) и 31 статии.

Хабилитационният труд, с който Кр. Симеонова участва в конкурса, е монографията *Към въпроса за вариантността в терминологията*. Трудът представлява първото цялостно изследване на вариантността в терминологията, което определя приносния му характер.

Кр. Симеонова следва по-широкото схващане за вариантността като включваща не само частично различни по форма лексикални единици с еднакво значение (каквито са фонетичните и словообразователните варианти), но и напълно различни по форма (при синонимията) или по значение (при многозначността) лексеми. При така приетото схващане за вариантност авторката правилно я определя като понятие, което е родово по отношение на дублетността и синонимията. Тя разглежда два вида вариантност в терминологията – семантична и формална, следвайки класификацията на М. Попова. Много детайлно представя подвидовете семантична и формална вариантност – съответно полисемия и омонимия като подвидове на семантичната вариантност и лексикална, словообразователна, граматическа, синтактична, графична, фонетична и акцентна вариантност като подвидове на формалната вариантност. За изясняване на спецификата на вариантността в терминологията допринася и направеното разграничение на начините, по които тя се проявява. Кр. Симеонова разглежда три начина и съответно – три разновидности на вариантност в терминологията – вътрешносистемна, междусистемна и вариантност при термин и общоупотребима дума.

Положително качество на труда е илюстрирането на всеки от разгледаните понятия с многобройни примери от различни терминологични области, което придава още по-голяма убедителност на изложените възгледи. Някои от разгледаните варианти позволяват и друга интерпретация, например под съмнение е отнасянето на двойки термини от типа *абсолютна монархия* и *неограничена монархия* към синтактичната вариантност (с. 108).

Наличието на вариантност в терминологията поражда различни мнения поради това, че тази категория е в противоречие с определени изисквания към термина. Кр. Симеонова изразява убедително схващането си по този въпрос. Преценява съществуването на вариантност в терминологията като положителен факт, свързан с богатството на научния език и намиращ се в пряка връзка с динамичното развитие на знанието (с. 138).

Освен теоретичната значимост на труда трябва да се отбележи и приложната му важност. Кр. Симеонова формулира важни препоръки при представяне на многозначните термини, термините синоними и термините омоними в лексикографската практика. Полезни са изведените от нея критерии за избор на определен вариант при лексикографското им представяне (с. 139). Тези препоръки са базирани на наблюдения върху различен тип речници. Несъмнено за тяхното формулиране значение има и богатият лексикографски опит на Кр. Симеонова при работата ѝ върху терминологичните речници, разработвани в Секцията за българска терминология и терминография към Института за български език.

Посочените дотук достойнства на хабилитационния труд на Кр. Симеонова обуславят оценката му като ценно изследване, допринасящо за разширяване и задълбочаване на знанията за особеностите и спецификата на вариантността в терминологията.

На проблеми, свързани с различни типове варианти в терминологията, са посветени и редица други публикации на Кр. Симеонова. Изследвани са проявите на омонимия (статии 7, 15 и 18), на лексикална, словообразователна и синтактична вариантност (статия 17), на многозначност (статия 18), на фонетична, графична и словообразователна вариантност (статия 16).

Публикациите на Кр. Симеонова свидетелстват за интереса ѝ към широк кръг проблеми, свързани с терминологията и терминографията. В една група статии авторката разглежда начините на терминологична номинация в български и руски и продуктивните модели за образуване на термини в двата езика (статии 1, 10, 24). Употребата на причастни форми като термини и терминоеlementи в българската терминология се разглежда в статия 11, като при някои от посочените лексеми буди съмнение терминологичният им статут (например при *поносим, победим, бивши, проверен, предаден* и редица други).

Формално-структурните модели на термините словосъчетания са анализирани в статия 25. И при част от разгледаните тук лексикални единици може да се оспори терминологичният им характер или устойчивостта им като термини словосъчетания (напр. *вятърът на промяната, двустранна междууправителствена среща, забрана на ядреното оръжие*). Отделна статия е посветена на универбатите в български и руски (статия 13), като се разглеждат начините на образуването им в двата езика и случаите на многозначност и омонимия при тях.

Много интересни са изследванията на Кр. Симеонова върху фразеологични единици в българския и руския – както еквивалентни (статия 3, статия 8), така и безеквивалентни (статия 8). Тези разработки са принос към съпоставителното изследване на фразеологичния фонд на двата езика. Обект на интерес за Кр. Симеонова са и възникналите чрез метафоризация названия. Тя анализира някои метафори при термини словосъчетания в български (статия 9), а също и метафори в политическата реч в български и руски (статии 4 и 14). Съпоставката между метафоричните названия в двата езика води до извода за тяхното сходство и еквивалентност. Трайният интерес на Кр. Симеонова към политическия дискурс намира израз и в публикации върху неговите особености в български и руски (статии 19 и 20), като тя установява сходства в политическата реч в двата езика, свързани с общи тенденции към неологизация, интернационализация, засилена обусловеност от екстралингвистични фактори.

Друг проблем, който привлича изследователския интерес на Кр. Симеонова, е заетата лексика в терминологията (статия 5) и по-конкретно – в обществено-политическа терминология (статия 2). В посочените две публикации се съдържат важни наблюдения върху заемките, чуждиците и интернационалната лексика в българската терминология, като Кр. Симеонова поддържа едно умерено схващане относно необходимостта тези лексикални единици да присъстват в езика ни. Интересни сведения се съдържат и в публикацията, разглеждаща приноса на И. Шапшал, автор на първия български учебник по анатомия, за изграждането на българската анатомична терминология чрез създаване на множество термини на домашна основа. Изтъкнат е и приносът на А.Т.-Балан, свързан с неговите схващания за ограничаване на чуждото влияние върху създаващата се българска терминология (статия 23). В друга публикация Кр. Симеонова разглежда възгледите на друг голям български езиковед – Ст. Младенов, за изграждането на национална по форма българска терминология (статия 27).

Внимание в своите публикации Кр. Симеонова отделя и на два характерни за терминологията процеси: на детерминологизация (статия 31) и ретерминологизация. Интересни наблюдения върху ретерминологизацията като процес на пренасяне на термин от една терминологична система в друга се съдържат в статии 21 и 29, като освен известния вид ретерминологизация, съпроводена с промяна в значението на термина, Кр. Симеонова установява и случаи, при които този процес протича без промяна в неговото значение.

Друг важен проблем, който Кр. Симеонова поставя, е свързан с типовете грешки при употребата на езиковедски термини в учебници по български език, които водят до неточности и непоследователности в тях (статия 12).

Съществено място в разработките на Кр. Симеонова заемат проблемите, свързани с терминографията. Тя представя подробно основните принципи, залегнали в концепцията на поредицата от терминологични речници, разработени в Секцията за българска терминология и терминография (статия 6). На приложението на тези принципи при работата върху *Терминологичния енциклопедичен речник по икономически науки* е посветена статия 28. Посочените публикации са много полезни за популяризиране на сериозните и новаторски лексикографски издания на Секцията за българска терминология и терминография. Много интересна е и статия 27, в която Кр. Симеонова разглежда особеностите в начина на представяне на термините в лексикографската практика на Ст. Младенов и изтъква ролята му като основоположник на българската научна терминография.

Като важна част от научната дейност на Кр. Симеонова трябва да се отбележи и участието ѝ като съавтор в един от важните речници, създадени в Секцията – *Терминологичния енциклопедичен речник по икономически науки*.

Разнообразните терминологична проблематика в публикациите на Кр. Симеонова и съдържащите се в тях значими наблюдения и изводи върху широк кръг терминологични явления обуславят приноса им за развитие на българското терминознание. Трябва да се отбележи и научноприложното значение на нейните разработки за подпомагане на терминографската дейност, а също така и лексикографската ѝ дейност като един от авторите на академични терминологични речници.

Посочените теоретични и научноприложни приноси в трудовете на Кр. Симеонова дават основание за извода, че кандидатката напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“. С оглед на това предлагам на почитаемото научно жури да подкрепи кандидатурата на гл. ас. Кр. Симеонова за заемането на тази академична длъжност.

25.08.2023 г.

ЧЛЕН НА ЖУРИТО: .....

/проф. С. Колковска/